

การมีส่วนร่วมของชาวประมงพื้นบ้านในการอนุรักษ์ทรัพยากรชายฝั่ง
กรณีศึกษา : อ่าวปัตตานี จังหวัดปัตตานี

อภิชน ทนาคาร
ห้องสมุดคณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหิดล

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการบริหารสิ่งแวดล้อม
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล

พ.ศ. 2543
ISBN 974-663-745-2
ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยมหิดล

จพ

ทศ ๔๒๑๗

๒๕๔๓

๓.๓

4036807 ENTM/M : สาขาวิชา : เทคโนโลยีการบริหารสิ่งแวดล้อม ; วท.ม. (เทคโนโลยีการบริหารสิ่งแวดล้อม)

คำสำคัญ : การมีส่วนร่วม/ประมงพื้นบ้าน/การอนุรักษ์/ทรัพยากรชายฝั่ง

เฉลิมพร ชูศรี : การมีส่วนร่วมของชาวประมงพื้นบ้านในการอนุรักษ์ทรัพยากรชายฝั่ง กรณีศึกษา : อ่าวปัตตานี จังหวัดปัตตานี (THE SMALL-SCALE FISHERMEN PARTICIPATION IN CONSERVATION OF COASTAL RESOURCE : A CASE STUDY OF PATTANI BAY, PATTANI PROVINCE. คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ : ลัดดาวัลย์ ทองนพ, M.P.H., สัญชัย สุตพันธ์วิหาร, วท.ม., พัฒน ทวีโภค, Ph.D. 132 หน้า, ISBN 974 - 663 - 745 - 2

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมและความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระต่างๆกับการมีส่วนร่วม ตลอดจนปัญหา อุปสรรค ข้อเสนอแนะในการมีส่วนร่วมของชาวประมงพื้นบ้านในการอนุรักษ์ทรัพยากรชายฝั่ง อ่าวปัตตานี จังหวัดปัตตานี โดยทำการแบ่งการศึกษาเป็น 2 ด้าน คือ การศึกษาเชิงปริมาณโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์กลุ่มชาวประมงพื้นบ้าน จำนวน 330 ราย และการศึกษาเชิงคุณภาพใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกจากผู้รู้ข้อมูลในท้องถิ่นเป็นอย่างดี จำนวน 22 ราย

ผลการศึกษาพบว่า ชาวประมงพื้นบ้านส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรชายฝั่งในระดับต่ำ ระดับการศึกษาเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของชาวประมงพื้นบ้านในการอนุรักษ์ทรัพยากรชายฝั่งอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 และพบว่าชาวประมงพื้นบ้านที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษาจะมีส่วนร่วมมากกว่าชาวประมงพื้นบ้านกลุ่มอื่นๆ ชาวประมงพื้นบ้านส่วนใหญ่มีฐานะยากจนและประสบปัญหาทรัพยากรชายฝั่งเสื่อมโทรม ทำให้สามารถจับสัตว์น้ำได้ลดลง ทำให้ต้องใช้เวลาส่วนใหญ่เพื่อประกอบอาชีพหาเลี้ยงครอบครัว จึงมีเวลาและโอกาสน้อยที่จะออกมาร่วมกิจกรรมการมีส่วนร่วมต่าง ๆ ที่ทางรัฐบาลหรือองค์กรจัดขึ้น ปัญหา อุปสรรคของชาวประมงพื้นบ้าน คือ ส่วนใหญ่ไม่ได้รับการศึกษา จึงทำให้มีข้อจำกัดในการอ่าน เขียนและพูดภาษาไทย จึงทำให้ขาดความรู้ ความเข้าใจในกิจกรรมการมีส่วนร่วมต่าง ๆ ที่ทางราชการส่งเสริมในพื้นที่ นอกจากนี้พบว่าพื้นที่ในบริเวณรอบอ่าวปัตตานีบางส่วนได้ถูกครอบครองจากกลุ่มนายทุนที่เข้ามาประกอบกิจการ ทำให้ชาวประมงพื้นบ้านไม่สามารถเข้าไปพัฒนาหรือร่วมกิจกรรมการมีส่วนร่วมในบริเวณนั้นได้

จากผลการศึกษาสามารถนำเสนอข้อเสนอแนะต่อการมีส่วนร่วมของชาวประมงพื้นบ้านในการอนุรักษ์ทรัพยากรชายฝั่ง คือ ทางราชการหรือองค์กรท้องถิ่นควรประสานความร่วมมือกันจัดทำโครงการในการอนุรักษ์ทรัพยากรชายฝั่งและส่งเสริมให้ชาวประมงพื้นบ้านได้เข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น ทางราชการควรมีการจัดกรอบเพื่อปลูกฝังให้ชาวประมงพื้นบ้านเห็นความสำคัญของทรัพยากรชายฝั่ง รวมทั้งควรให้ความช่วยเหลือในเรื่องเงินทุนแก่ชาวประมงพื้นบ้านในการประกอบอาชีพ และควรมีมาตรการการจัดการที่เด็ดขาดในการป้องกันและแก้ไขปัญหาของการทำลายทรัพยากรชายฝั่ง โดยเฉพาะเรื่องเรืออวนรุน อวนลากที่ลักลอบเข้ามาทำประมงในเขต 3,000 เมตรจากชายฝั่ง

4036807 ENTM/M : MAJOR: TECHNOLOGY OF ENVIRONMENTAL MANAGEMENT ; M.Sc.
(TECHNOLOGY OF ENVIRONMENT MANAGEMENT)

KEY WORDS : PARTICIPATION / SMALL-SCALE FISHERMEN / CONSERVATION / COASTAL
RESOURCE

CHALERMPORN CHOOSRI : THE SMALL-SCALE FISHERMEN PARTICIPATION IN
CONSERVATION OF COASTAL RESOURCES : A CASE STUDY OF PATTANI BAY,PATTANI
PROVINCE. THESIS ADVISORS : LADDAWAN THONG-NOP, M.P.H., SANCHAI SUTIPANWIHAN,
M.Sc., PATANA THAVIPOKE, Ph.D.132 p. ISBN 974 – 663 – 745 - 2

The objective of this research was to study the participation levels of small-scale fishermen in coastal resource conservation and to identify the problems of the coastal resources conservation within Pattani Bay, Pattani Province. Two methodologies were used in this study ; a quantitative study using questionnaires collected from 330 residents, and a qualitative study which was carried out by in-depth interview with 22 key informants.

The study results showed that the majority of the small-scale fishermen's participation level in coastal resources conservation was low. It was found that the level of education was statistically significant factor affecting the small-scale fishermen's participation level in coastal resources conservation. Low income and the results of the deterioration of these resources such as decreasing numbers of fish and marine life have forced the fishermen to spend most of their time making a living. This problem left very little time for conservation activities. The other major problem was lack of education of the majority of the fishermen. This problem led to a limitation in Thai reading, writing and speaking skills. This limitations have caused a lack of understanding of participation activities promoted by the officials. It was also found that some areas of Pattani Bay have been occupied by influential group causing both conservation and fisheries problems.

Recommendations arising from this research are that ; the government and local organization should co-operate in setting natural resources conservation projects having small-scale fishermen participate in, a training in raising awareness for this conservation problems. This program should be organized for fishermen, funding support from government should be available and law enforcement must be strengthened to protect and solve the coastal resources problem. A particular problem which must be addressed by the government is protection of the small-scale fishermen rights from being invaded by the large-scale fishery industries using push nets and trawl nets in the areas less than 3,000 metres from seashore.